

**UCHWAŁA NR XV/103/2016
RADY GMINY W BROKU**

z dnia 30 listopada 2016 r.

w sprawie uchwalenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm) - uchwała się, co następuje:

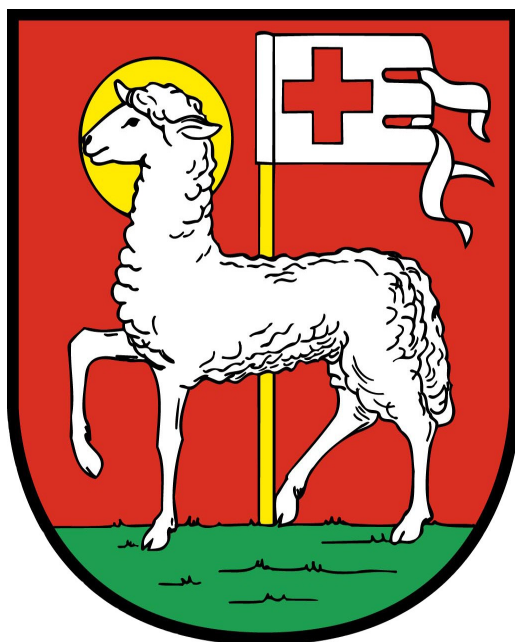
§ 1. Uchwala się Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Sylwester Runo

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY BROK na lata 2016-2022.

*Opracował Referat
Planowania Przestrzennego,
Gospodarki Nieruchomościami,
Inwestycji i Ochrony Środowiska.*

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Diagnoza stanu wyjściowego – charakterystyka gminy Brok	4
I.1 Położenie.....	4
I.2 Historia.....	5
II. Inwentaryzacja zasobów.....	9
II.1 Środowisko przyrodnicze.....	9
II.2 Obiekty dziedzictwa kulturowego.....	13
II.3 Infrastruktura techniczna.....	17
II.3.1 Zaopatrzenie w wodę.....	17
II.3.2 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków.....	17
II.3.3 Komunikacja.....	17
II.3.4 Utylizacja odpadów stałych.....	17
II.3.4 Energetyka.....	18
II.3.5 Telekomunikacja.....	18
II.4 Instytucje.....	19
II.4.1 Urzędy, banki i inne instytucje:.....	19
II.4.2 Szkoły i instytucje kultury	19
II.4.3 Placówki opieki zdrowotnej.....	21
II.5 Organizacje społeczne i sportowe:.....	21
II.6 Gospodarka i rolnictwo.....	22
III Ocena słabych i mocnych stron gminy Brok – analiza SWOT	23
III.1 Silne strony – atuty rozwoju Gminy Brok.....	23
III.2 Słabe strony – czynniki ograniczające rozwój Gminy Brok.....	24
III.3 Szanse.....	24
III.4 Zagrożenia.....	24
IV. Wizja rozwoju Gminy Brok, misja jaką ma on pełnić, cele obszary i zadania do realizacji.	26
IV.1 Wizja rozwoju Gminy Brok.....	26
IV.2 Misja Planu Rozwoju Gminy Brok	28
IV.3 Cele jakie realizować ma Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022.....	29
IV.4 Zadania inwestycyjne.....	30
V System wdrażania i monitoringu.....	34
V.1 Wdrażanie	34
V.2 Monitoring	35

Wstęp

Plan Rozwoju Gminy Brok na lata 2016 - 2022 jest dokumentem, określającym misję, obszary, cele i kierunki polityki rozwoju, prowadzonej np. na terenie gminy. Niniejszy dokument określa strategiczne kierunki rozwoju gminy Brok na najbliższe lata.

Opracowany dokument w swoim założeniu ma nie tylko porządkować i upowszechniać plany rozwojowe gminy, ale ma przede wszystkim służyć za praktyczny instrument zarządzania rozwojem lokalnym. Przyjmując takie założenie Plan Rozwoju Gminy Brok pozwala na określenie i wybór optymalnych metod realizacji założonych celów.

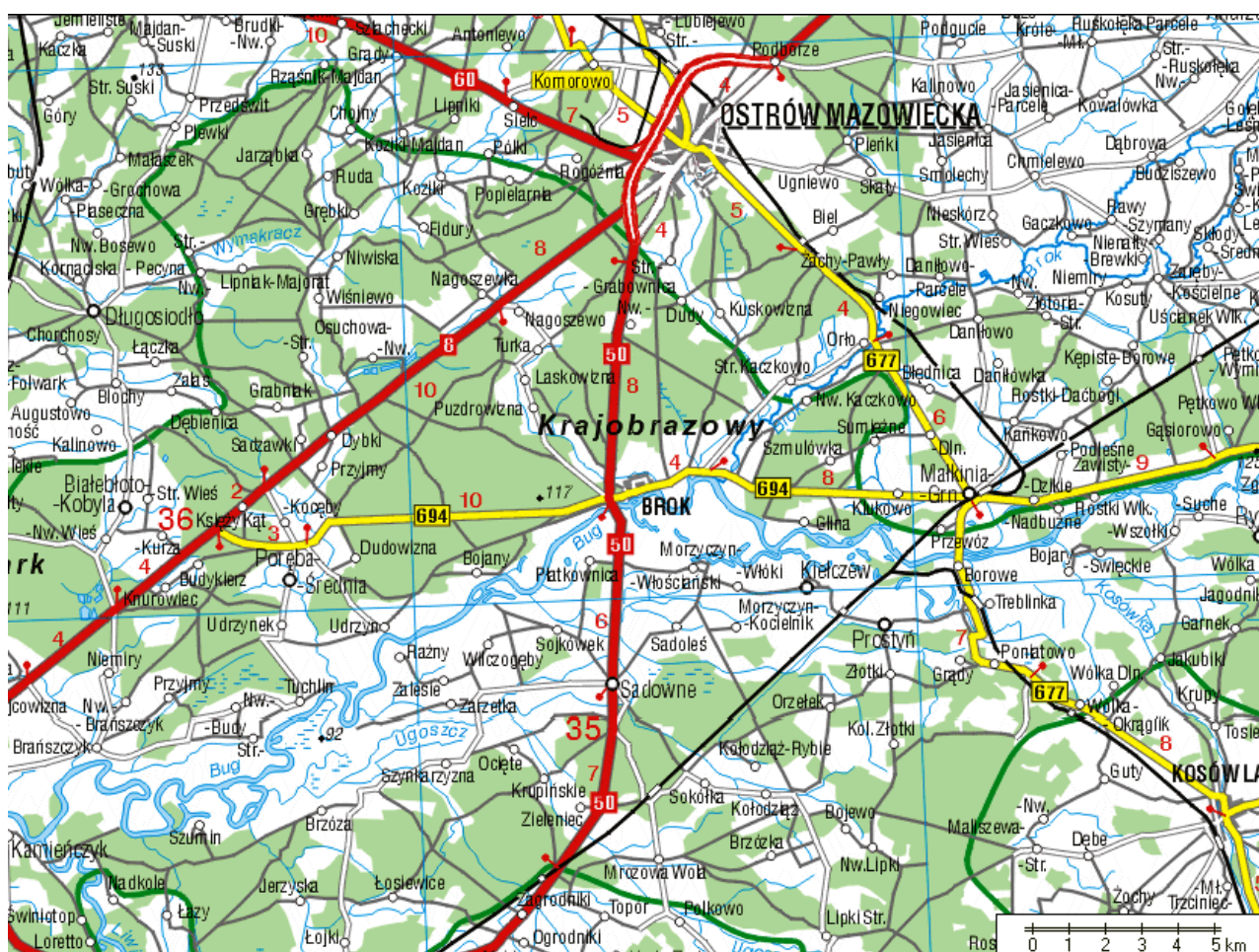
Zasadnicze przesłanki formalno - prawne skłaniające do stworzenia tego dokumentu wynikają zarówno z aktualizacji dokumentów europejskich Europa 2020 - unijna strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, krajowych: „Strategii Rozwoju Kraju 2020”, „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.”, „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 oraz Regionów, Miast, Obszarów Wiejskich (KSRR)”, regionalnych - Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020. Plan Rozwoju Gminy Brok będzie też synchronizował zapisy dotyczące planów inwestycyjnych pojawiające się w dokumentach lokalnych w tym: „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Brok na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021”, „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Brok na lata 2013 - 2032”, „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brok”, aktualizowanego w roku 2015 Planu Odnowy Miejscowości oraz projektu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brok”. Uwzględniona jest w nim też perspektywa finansowa ze środków Unii Europejskiej (tj. 2014 - 2020).

Plan Rozwoju Gminy Brok oprócz wyznaczenia kierunków rozwoju gminy i celów, jakie chcemy osiągnąć, jest też wyrazem naszych aspiracji jako wspólnoty samorządowej.

I. Diagnoza stanu wyjściowego – charakterystyka gminy Brok

I.1 Położenie

Gmina Brok położona jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego w powiecie ostrowskim. Do roku 1999 były to tereny w południowej części województwa ostrołęckiego. Brok graniczy od północy z gminą Ostrów Mazowiecka, od wschodu z gminą Małkinia Górna, od południa naturalną granicę z powiatem węgrowskim oraz gminą Sadowne stanowi rzeka Bug. Z zachodu gmina Brok graniczy z gminą Brańszczyk

Rys. 1. Brok na mapie Polski.

Na terenie gminy Brok jest 9 sołectw: Brok, Brzostowa, Czuraj, Stare Miasto, Zamoście, Bojany, Kaczkowo Stare, Kaczkowo Nowe, Laskowizna-Puzdrowizna. Centralnym, ośrodkiem gminy jest miasto Brok położone na wysokiej skarpie nadbużańskiej.

Gmina Brok na dzień 30.09.2016 r. liczyła 2962 mieszkańców. W mieście Brok mieszka 2/3 z nich.

Rys. 2. Mapa Broku.

I.2 Historia

Brok posiada bardzo interesującą spuściznę historyczną i tradycje kulturowe. W przeszłości odgrywał nietuzinkową rolę dzięki swemu położeniu na pograniczu Mazowsza i Podlasia, obszarów zasiedlonych przez plemiona zachodnio i wschodniosłowiańskie, na średniowiecznym szlaku stanowiącym odnogę słynnego szlaku handlowego „od Waregów do Greków”, która z Kijowa przez Włodzimierz Wołyński dochodziła do Bugu i tą rzeką, a następnie Wisłą osiągała brzeg Bałtyku. Choć w połowie XIII w. wraz z najazdem Mongołów i rozbiem Rusi Kijowskiej, znaczenie tej drogi upadło, lecz jeszcze długo odgrywała istotną rolę jako dogodne połączenie Mazowsza z Litwą. Bug przez setki lat stanowił granicę pomiędzy dobrami książąt mazowieckich (później królewskimi) na południowym brzegu a posiadłościami na brzegu północnym, od schyłku XI w. należącymi do biskupów plockich, *ecclesia masoviensis plocensis*. Brok był jednym z grodów kasztelańskich i odgrywał dużą rolę w życiu gospodarczym regionu, między innymi jako ważny port rzeczny. Puszcza dostarczała miodu i drewna, na pastwiskach za rzeką kwitła hodowla. Nic więc dziwnego, że 26 marca 1501 r. Brok uzyskał za sprawą biskupa plockiego Wincentego Nowiny Przerębskiego prawa miejskie. Cztery lata później jego następca Erazm Ciołek akt ten aprobował.

W XVI w. Brok stał się ulubioną rezydencją biskupów, do której przybywali ze swymi gośćmi na wypoczynek. Potem przyszły wojny szwedzkie. Do wyludnionych w ich wyniku wiosek puszczańskich biskupi sprowadzili w XVIII w. Kurpiów i odtąd ich odrębna, wyrazista kultura poczęła odciskać piętno na okolicy. Po 1829 r. nad Bugiem zaczęto osiedlać kolonistów

niemieckich, umiejących gospodarować na terenach zalewanych wodą. Jaki był ten biskupi Brok? W swoich najlepszych latach klucz brokowski należał do największych zwartych posiadłości na Mazowszu. W połowie XVII w. wchodziły w jego skład 24 wsie, 8 folwarków i 2 miasta: sam Brok oraz Andrzejewo. Najważniejsza tu była ziemia uprawna, podstawowe źródło egzystencji okolicznych mieszkańców. Dla potrzeb rolników pracowali piekarze i piwowarzy, krawcy, szewcy i kuśnierze. Brok był także siedzibą starosty bartnego, lecz nie wykształciła się w nim zamożna warstwa kupiecka. Po uzyskaniu wspomnianego przywileju lokacyjnego wytyczono nowe, renesansowe założenie miejskie na północny zachód od średniowiecznej osady, zwanej odtąd Starym Miastem. „Założenie w Broku, prawdopodobnie wzorowane na włoskim dziele Albertiego Leo Baptisty *De re aedificatoria libri X*, wyznaczało główną drogę miejską, tzw. *viae principalis*, biegnącą od obszernego rynku do zabudowań folwarcznych za Turką. Była to pierwsza wybrukowana ulica nowego założenia i aby ten fakt podkreślić, nazywano ją Brukową. Centrum miasta wyznaczał główny plac targowy, rynek, z którego rogów wybiegały po dwie ulice, również brukowane w połowie XVI wieku”¹. Te inne ulice też miały nazwy, przeważnie od miejscowości, ku którym prowadziły: Warszawska, Nagoszeńska, Pułtуска, Ostrowska. Ulica Mostowa wiodła do mostu, który znajdował się wówczas zupełnie gdzie indziej niż obecnie, na wschód od współczesnego rynku. Płatkowska – do przewozu przez rzekę do wsi Płatkownica (gdzieś w okolicy obecnego mostu). Były też ulice: Rybacka, Szewska i Błotna. Od kilkuset lat Brok jest więc miastem. Z krótką przerwą, bowiem w 1869 r. władze carskie odebrały mu prawa miejskie, jak zresztą dziesiątkom innych polskich miasteczek.

Rys 3. Fragment mapy sztabowej powstałej w 1850 roku przedstawiającej Brok i okolice.

Ten krok, choć zapewne uzasadniony ekonomicznie, został odebrany przez społeczeństwo jako represja za udział w powstaniu styczniowym. Puszcza Biała stała się ostoją powstańczą, a chłopci walczyli przystępując do powstania. Stoczono ponad dwadzieścia bitew i potyczek. Jedną z ostatnich miała miejsce w Broku w dniu 8 marca 1864 r.

Po upadku powstania skonfiskowane dobra biskupie przeszły na własność rosyjskiego rządu, a ów chętnie rozdawał je urzędnikom i oficerom carskim za zasługi w tłumieniu powstania. Jednocześnie sprzyjał budowaniu karczem. W końcu XIX w. było ich więcej niż szkół, w których zresztą po rosyjsku uczono nawet języka polskiego.

W 1903 r. zorganizowano w Broku ochotniczą straż pożarną. W tamtych czasach ze swoimi mundurami, hełmami i oddawaniem honorów była ważną instytucją dla społeczeństwa, namiastką polskiego wojska. W 1922 r. Brok odzyskał prawa miejskie. W latach międzywojennych zaczął się kształtować jego letniskowy charakter. Za odkrywcę klimatycznych walorów Broku uważany jest prof. Tadeusz Wiktor Janiszewski (1867-1939). Ten ceniony lekarz działał w Zakopanem, praktykował we Lwowie i Krakowie, był pierwszym ministrem zdrowia odrodzonej Polski. W 1930 r. zamieszkał w Broku, a do dziś stoi wybudowany przez niego dom przy ul. Brzostowej 24.

W 1935 r. powstało Towarzystwo Przyjaciół Broku. Jedno z najprężniejszych na Mazowszu stowarzyszeń regionalnych. Towarzystwo zgromadziło pokaźną kolekcję malarstwa związanego z miastem i przyczyniło się do wydania obszernej monografii „Brok i Puszcza Biała”. Działalność swoją zaczęło od budowy przystani z salą noclegową dla wioślarzy. W wydanym w 1938 r. druku reklamowym czytamy: „Letnisko Brok należy do miejscowości suchych i średnio-wysoko położonych, a jako położone pod lasem i na gruntach piaszczystych należy do klimatycznych miejscowości (...). Są tu jeszcze rozległe tereny nadające się do parcelacji i pod budowę willi i pensjonatów, położone pod lasem i nad rzeką. Zapotrzebowanie na pokoje w pensjonatach i willach, a nawet w domach gospodarskich w miasteczku jest bardzo duże i budowa willi i pensjonatów pod względem gospodarczym i handlowym opłaca się”². W latach trzydziestych istotnie powstawały coraz większe i piękniejsze wille, ale w większości jeszcze drewniane. Do Broku przyjeżdżało w sezonie około 4 tys. Wczasowiczów, wśród których dominowali warszawiacy. Tak więc w sezonie ludność miasta się podwajała!

We wrześniu 1939 r. znajdujący się w Broku most jako obiekt o strategicznym znaczeniu został wysadzony przez polskich saperów, tuż przed wkroczeniem do Broku, w dniu 8 września oddziałów niemieckiej dywizji „Kempf”.

2 <http://www.poland24h.pl/atracje/Brok-2407,6.html>

Fotografia nr 1. - Brokowski most 9 września 1939, z archiwum pana Jacka Frankowskiego.

Niemcy zdobyli przyczółek na południowym brzegu Bugu, podpalili brokowskie zabudowania. Wieczorem próbę odbicia Broku podejła Podlaska Brygada Kawalerii. 10 Pułk Ułanów Litewskich, który wyparł na jakiś czas Niemców ze wschodniej części miasta. Niemcy mieli jednak przewagę w ludziach i sprzęcie, ułani musieli się wycofać. Rozpoczął się mroczny czas okupacji hitlerowskiej. Dwudziestu polskich mieszkańców Broku straciło życie w egzekucjach, m.in. na ulicach miasta. Dwudziestu ośmiu innych zginęło w obozach koncentracyjnych. Brok był znaczącym ośrodkiem organizacji konspiracyjnych: Związku Walki Zbrojnej, a później Armii Krajowej.

W dniu 27 sierpnia 1944 r. po zaciętych walkach wkroczyła do miasta Armia Czerwona. Dla Broku wojna była skończona. Miasto, dźwigało się do życia.

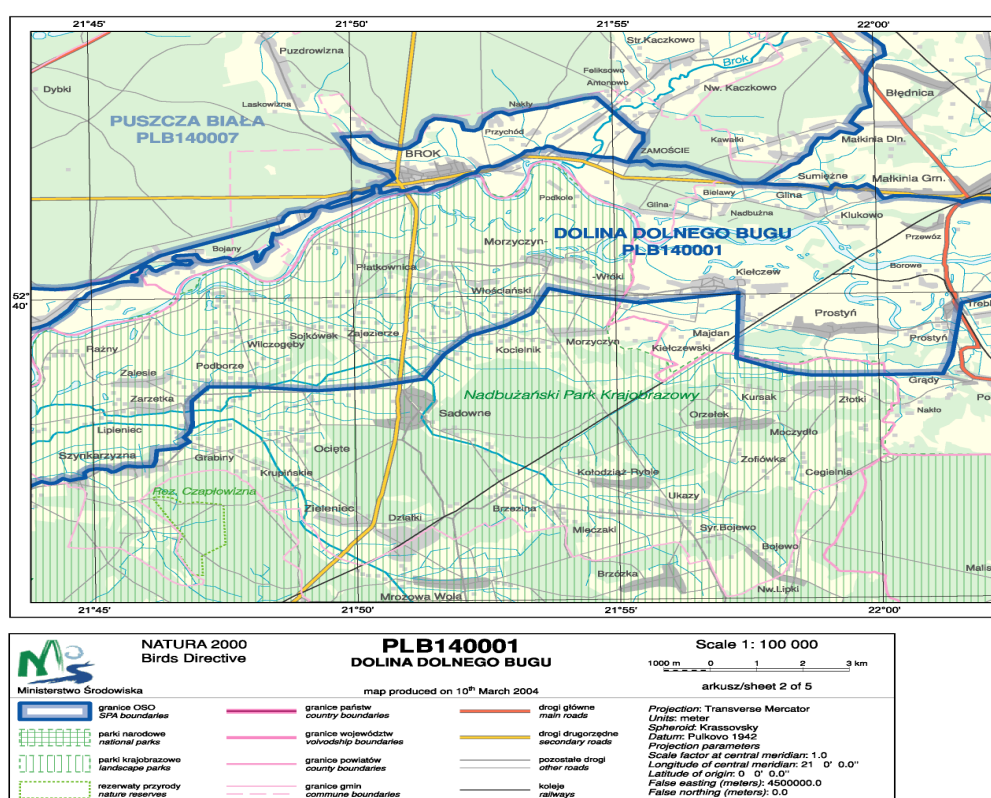
W końcu lat pięćdziesiątych zaczyna się ponowny rozwój. Powstają liczne ośrodki wczasowe, ożywa życie kulturalne. Działa zespół teatralny pod kierownictwem Wiktora Piliszka a potem miejscowego społecznika Jana Marczyka. Istnieją chór szkolny i orkiestra dziecięca, prowadzone przez Witolda Sutkowskiego. Prężnie działa też brokowska OSP i jej orkiestra dęta. Powstaje Dom Kultury, gdzie młodzież rozwija swoje zainteresowania taneczne, malarskie, fotograficzne. Działa zespół Folklorystyczny Puszcza Biała.

Gmina Brok jest jedną z bardziej malowniczych na Mazowszu. Jej turystyczne i wypoczynkowe walory wciąż nie są wykorzystane do końca, chociaż w pierwszych dziesięcioleciach po II wojnie światowej pobudowano wokół Broku kilka zakładowych ośrodków wczasowych oraz ogólnodostępny kemping. Obecnie w mieście i okolicy znajduje się wiele prywatnych domów letniskowych.

II. Inwentaryzacja zasobów

II.1 Środowisko przyrodnicze

Brok leży na północ od skarpy doliny Bugu na terenach wysoczyzny Międzyrzecza Łomżyńskiego, a poniżej skarpy tereny w stronę Bugu zaliczone są do Doliny Dolnego Bugu. Teren miejscowości przylega od południa do obszaru o znaczeniu transgranicznym - Doliny Dolnego Bugu zaliczanego do Nadbużańskiej Strefy Ekologicznej. Pokrywając znaczącą część gminy lasy mieszane wchodzi w skład kompleksów o znaczeniu subregionalnym - Puszczy Białej. Teren Gminy Brok zajmują obszary Natura 2000 „Puszcza Biała”, „Ostoja Nadbużańska”, „Dolina dolnego Bugu” (rys. 3).

Rys. 4. Obszary Natura 2000 na terenie miejscowości Brok.

Struktura geologiczna terenu jest zróżnicowana. Geomorfologicznie są to równiny sandrowe i wodnolodowcowe z równinami piasków. Ze względu na dolinę rzeczną Broku wysoczyzna ta jest rozdzielona, a jej krawędzie przebiegają orientacyjnie po obecnej granicy lasu. Tereny doliny Broku to równiny akumulacyjne wód roztopowych i równina torfowa na granicy gminy, w okolicach wsi Kaczkowo Stare i Orło. Tereny na południe od skarpy wysoczyzny wzdłuż Bugu to tarasy nadzalewowe w dolinach rzecznych z wydrami i starorzeczami.

Z uwagi na wody podziemne Brok znajduje się w pierwszym mazowieckim regionie

hydrogeologicznym. Podstawowa ujmowana warstwa wodonośna znajduje się na poziomie 70-80 m p.p.t. Wody powierzchniowe na terenie miasta Brok tworzą sieć cieków wodnych III, IV i V rzędu. Podstawowym ciekim wodnym jest rzeka Bug, pozostałe znajdują się w jej dorzeczu. Drugą pod względem wielkości jest rzeka Brok. Przez teren gminy przepływa także Turka.

Fotografia nr 2. - Zachód słońca nad Turką.

Na terenie miejscowości nie występują gleby klasy bonitacyjnej I i II. Gleby klasy III stanowią 0,1%. Gleby klasy IV-4,76%, V i VI- blisko 17%. Największy udział w powierzchni całej gminy stanowią tereny leśne-72,44%, z czego 71,13% jest w zarządzie Lasów Państwowych. Gleby użytkowane rolniczo mają dobrze wykształconą warstwę orną i są bardzo podatne na erozję wodną i wietrzną. Produkcja specjalna warzyw pod osłonami zlokalizowana jest głównie na glebach klasy IV.

Wg wyników Powszechnego Spisu Rolnego na terenie Gminy Brok znajduje się 271 gospodarstw rolnych, z których zdecydowana większość (ponad 250) zajmuje się uprawą zbóż. Na rodzaj zasiewów ma wpływ klasa bonitacyjna gleb (głównie V i VI), która pozwala na uprawę roślin o niskich wymaganiach.

Na obszarze Gminy Brok ustanowiono 4 pomniki przyrody, z czego 3 z nich to pojedyncze dęby szypułkowe, a czwarty stanowi skupisko lip drobnolistnych, wiązków górskich i dębów szypułkowych.

Cały teren gminy objęty został obszarem ochronnym Natura 2000: obszar Puszcza Biała,

Dolina Dolnego Bugu oraz Ostoja Nadbużańska.

Obszar Natura 2000 „Puszcza Biała” ma powierzchnię 64 tys. ha jest położona w rejonie ostrołęcko-siedleckim, w województwie mazowieckim. Jest to jeden z największych kompleksów leśnych na Mazowszu, usytuowany w widłach Narwi i Bugu, w kierunku wschodnim sięga do Małkini Górnej. Przez puszcze przepływają dopływy Narwi i Bugu: Brok, Struga, Truchelka, Turka, Wymarkacz. Teren w większości pokryty jest lasami iglastymi - sośninami w niewielkim stopniu występują tu też drzewostany dębowo-grabowe, jesionowo-olszowe i olszowe. W dolinach rzecznych znajdują się również siedliska łąkowe i zaroślowe oraz kompleksy stawów rybnych. Duże walory przyrodnicze ostoi przejawiają się w bogactwie lasów o nisko przekształconej szacie roślinnej, charakteryzujących się bogatą florą i fauną, a także dobrze zachowanym, naturalnym charakterze swobodnie meandrujących rzek Bugu i Narwi. Na terenie ostoi występuje co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 13 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Obszar ten zasiedla w okresie lęgowym bocian czarny, kraska i lelek. Ze względu na istniejące jeszcze nieścisłości i niejasności informacji przyrodniczych, teren ostoi wymaga ponownego zbadania i waloryzacji.

Obszar Natura 2000 „Ostoja Nadbużańska” Ostoja obejmuje ok. 260 km odcinek doliny Bugu od ujścia Krzyny do Jeziora Zegrzyńskiego. Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Koryto Bugu jest w większości nie zmienione przez człowieka, pozostały tu liczne, piaszczyste wyspy, nagie lub porośnięte wierzbowymi lub topolowymi łęgami nadrzecznymi, z dobrze rozwiniętymi zaroślami wierzbowymi. Pierwsza terasa rzeki obfituje w starorzecza, zróżnicowana pod względem wielkości, głębokości i stopnia porośnięcia przez roślinność wodną. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Lasy zajmują niecałe 20% obszaru. Dominują siedliska nieleśne: łąki i pastwiska oraz uprawy rolnicze. Naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. 16 rodzajów siedlisk z tego obszaru znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono tu występowanie 20 gatunków z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Obejmuje ona 10 gatunków ryb z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z koza złotawą i kielbim białopłetwym. Stanowiska rzadkich gatunków roślin w tym 2 gatunki z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Bogata fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pajaków. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Obszar Natura 2000 „Dolina dolnego Bugu” to obszar o powierzchni ponad 60 tys. ha, który znajduje się na terenie województwa mazowieckiego, w większości w regionie ostrołęcko-siedleckim, rozciągając się wzdłuż 260 km odcinka rzeki Bug od ujścia Krzny aż do Jeziora Zegrzyńskiego. Mimo iż większość terenu stanowią siedliska rolnicze w formie suchych pastwisk, to dolina bogata jest w miejsca o wysokiej wartości przyrodniczej. Stanowią je tereny bagienne w okolicach ujść dopływów Bugu czy fragmentów jego dawnego koryta, które reprezentowane są przez dużą ilość, cennych krajobrazowo, poprzez ich zróżnicowanie i porośnięcie przez roślinność wodną, starorzeczy. W korycie Bugu nie odcisnęła się działalność człowieka, przez co możemy obserwować naturalne, piaszczyste wyspy, niekiedy w malowniczy sposób obrośnięte wierzbowymi lub topolowymi łęgami rzecznyymi. Brzegi porastają bujne zarośla wierzbowe, występują też lasy iglaste i liściaste, m.in. między miejscowościami Drażniew i Platerów. Na terenach Doliny Dolnego Bugu zobaczymy skrajnie rzadko występującą na terenie Polski śliczną sasanę otwartą czy rosnącego na łąkach staroduba, który jest również gatunkiem chronionym przez dyrektywę. Bogactwo świata ptaków potwierdza występowanie aż 39 gatunków (np., perkozek, czernica, łyska, puszczyk, czy pliszka żółta) chronionych ptasią dyrektywą. W okresie lęgowym pasjonaci ornitologii dostrzegą wielu przedstawicieli Polskiej Czerwonej Księgi. Występują tu również chronione dyrektywą ssaki: bóbr europejski i wydra, oraz płazy i gady, których chronionymi w ramach sieci Natura przedstawicielami w Dolinie Dolnego Bugu jest kumak nizinny i żółw błotny. W zbiornikach wodnych pływa 7 gatunków, chronionych dyrektywą, ryb.

Fotografia nr 3. – Pliszka żółta – jeden z gatunków chronionych ptasią dyrektywą.

II.2 Obiekty dziedzictwa kulturowego

Na terenie gminy Brok oprócz wielu walorów przyrodniczych i krajobrazowych znajduje się wiele ciekawych obiektów zabytkowych.

Lp.	Miejscowość	Obiekt/ zespół	Czas powstania	Adres	Nr w rejestrze	Nr ewid. działki
1	Brok	układ urbanistyczny miasta na prawie chełmińskim	Od lokacji miasta na prawie chełmińskim 1501 r.			
2	Bojany Brzostowa	kapliczka przydrożna	Lata 30 XIX wieku renowacja w XX w	Bojany - Brzostów, 07-306 Brok		2441
3	Brok	dom drew.	Lata 30 XX w.	ul. Czuraj 8, 07 – 306 Brok		1702/3
4	Brok	dom drew.	1921 r.	ul. Czuraj 14, 07 – 306 Brok		1699
5	Brok	cmentarz parafialny rzymskokatolicki		ul. Dąbrowskiego, 07-306 Brok	A-550, 18.01.1986 r.	721
6	Brok	kaplica cmentarna drew.	k. XIX w.	ul. Dąbrowskiego, 07-306 Brok		721
7	Brok	brama cmentarna mur.	ok. 1885 r.	ul. Dąbrowskiego, 07-306 Brok		721
8	Brok	cmentarz żydowski	połowa XIX w. parcela pod cmentarz przekazana w 1852 r. przez płockie władze gubinianie	ul. Narutowicza/ ul. Konopnickiej, 07-306 Brok	A-574, 22.01.1986 r.	722
9	Brok	cmentarz epidemiczny „Kurhan”	XVII – XVIII w.	ul. Sienkiewicza, 07 – 306 Brok		723/37
10	Brok	cmentarz wojenny				2473
11	Brok	ruiny pałacu biskupów płockich	1617 – 1624 zniszczony w pocz. XVIII w. restaurowany w 1716, przebudowany ok. 1880 zniszczony na przełomie XIX/XX w	ul. Małkińska, 07 – 306 Brok	A-390, 17.11.1959 r.	1092/9
12	Brok	park w otoczeniu ruin pałacu biskupów płockich	XVIII w.	ul. Małkińska, 07 – 306 Brok	A-390, 27.01.1984 r.	1092/9
13	Brok	zespół sakralny	od lat 40 XVI w.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok		979, 978
14	Brok	kościół parafialny	1542 r.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok	A-385, 08.12.1958 r.	979
15	Brok	dzwonnica		Pl. Kościelny, 07-306 Brok	A-385, 08.12.1958 r.	979
16	Brok	park	XVIII w.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok	A-385, 27.01.1984 r.	979
17	Brok	cmentarz przykościelny	od lat 40 XVI w.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok	A-385, 27.01.1984 r.	979, 978
18	Brok	brama w murze kościelnym mur.	1885 r.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok		979

19	Brok	brama w murze kościelnym mur.	1885 r.	Pl. Kościelny, 07-306 Brok		979
20	Brok	dom drew.	pocz XX w.	Pl. Kościelny 4, 07 – 306 Brok		1027
21	Brok	dom mieszkalny (d. apteka)	XIX w.	Pl. Kościelny nr 5, 07-306 Brok	A-451, 17.07.1978 r.	1026
22	Brok	ratusz	1929 – 1935 r.	Pl. Kościelny nr 6, 07-306 Brok		1025/1
23	Brok	dom drew.	po 1900 r.	Pl. Kościelny 7, 07 – 306 Brok		1024
24	Brok	dom drewniany	połowa XIX w.	Pl. Kościelny nr 11, 07-306 Brok	A-439, 25.03.1977 r.	977
25	Brok	dom drew.	druga połowa lat 40 XX w.	pl. Szkolny 5, 07 – 306 Brok		868/2
26	Brok	dom drew.	druga połowa lat 40 XX w.	pl. Szkolny 6, 07 – 306 Brok		869/1
27	Brok	dom drew.	druga połowa lat 40 XX w.	pl. Szkolny 7A, 07 – 306 Brok		871/2
28	Brok	dom drew.	Okolo 1860 r.	ul. Stare Miasto 8, 07 – 306 Brok		1147
29	Brok	dom drew.	koniec XIX w.	ul. Spokojna 11, 07 – 306 Brok		1011
30	Brok	Dom murowany z czerwonej cegły	przełom XIX i XX w.	ul. Spokojna 19, 07 – 306 Brok		1007
31	Brok	Dom murowany z czerwonej cegły	druga połowa XIX w.	ul. Spokojna 21, 07 – 306 Brok		
32	Brok	dom drew.	lata 40 XX w	ul. Zamoście 18, 07 – 306 Brok		1878/2
33	Brok	dom drew.	ok. 1880 r.	ul. Żurawieniec 16, 07 – 306 Brok		125/7
34	Antonowo	leśniczówka drew.	lata 20 -te XX w.	Antonowo 36, 07-306 Brok		1542/4
35	Bojany	dom drew.	1920 r.	Bojany 3, 07 – 306 Brok		266/1
36	Bojany	dom drew.	1920 r.	Bojany 4, 07 – 306 Brok		63/14
37	Bojany	piwniczka mur.	1936 r.	Bojany 4, 07 – 306 Brok		63/14
38	Bojany	dom drew.	pocz. XX w.	Bojany 5, 07 – 306 Brok		61
39	Bojany	dom drew.	lata 20 -te XX w.	Bojany 9, 07 – 306 Brok		48,5
40	Kaczkowo Nowe	dom drew.	po 1945 r.	Kaczkowo Nowe 48, 07 – 306 Brok		302
41	Kaczkowo Stare	dom drew.	Po 1944 r.	Kaczkowo Stare 65, 07 – 306 Brok		221
42	Kaczkowo Stare	dom drew.	Po 1944 r.	Kaczkowo Stare 68, 07 – 306 Brok		216/3
43	Kaczkowo Stare	dom drew.	druga połowa lat 40 XX w.	Kaczkowo Stare 16, 07 – 306 Brok		579
44	Laskowizna	dom drew.	początek XX w	Laskowizna 21, 07 – 306 Brok		134
45	Puzdrowizna	dom drew.	lata 20 -te XX w.	Puzdrowizna 1, 07 – 306 Brok		22/3
46	Puzdrowizna	dom drew.	lata 20 -te XX w.	Puzdrowizna 12, 07 – 306 Brok		30
47	Puzdrowizna	dom drew.	pocz. XX w.	Puzdrowizna 13, 07 – 306 Brok		54

48	Puzdrowizna	dom drew.	lata 20 -te XX w.	Puzdrowizna 21, 07 – 306 Brok		41/2
48	Puzdrowizna	dom drew.	pocz XX w.	Puzdrowizna 34, 07 – 306 Brok		127, 306
50	Puzdrowizna	dom drew.	pocz XX w.	Puzdrowizna 36, 07 – 306 Brok		174
51	Brok	Wrak parowca rzecznego z końca XIX w.	Zwodowany prawdopodobnie w 1895 r. Zatopiony w 1915 r.	Brok/Bojany		2044

Tabela nr 1. Wykaz obiektów z kart adresowych gminnej ewidencji zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Fotografia nr 4. – Ruiny palacu Biskupów plockich stan w roku 1901 r.

foto M. P. Jagiełło

Fotografia nr 5. – Wrak parowca rzeczego.

Fotografia nr 6. - Ruiny wieży widokowej pałacu biskupów płockich.

Fotografia nr 7. - Kościół św. Andrzeja Apostoła w Broku.

II.3 Infrastruktura techniczna

II.3.1 Zaopatrzenie w wodę

Teren gminy Brok jest zwodociągowany jedynie w części. W latach 2006 – 2009 przebudowana została Stacja Uzdatniania Wody położona przy ul. Głębokiej w Broku. Planowane są inwestycje związane z budową stacji uzdatniania wody w Kaczkowie Starym oraz budową sieci wodociągowej we wsiach Kaczkowo Stare, Kaczkowo Nowe oraz w pasie ul. Zamoście i ul. Czuraj w Broku. Niezbędny też będzie dalszy rozwój sieci wodociągowej na obszarze miasta Brok oraz remont niektórych fragmentów istniejącej sieci. Inwestycje te, z uwagi na ich skalę oraz koszty oraz inne naglące potrzeby mogą być prowadzone tylko przy finansowaniu zewnętrznym.

II.3.2 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Na terenie Broku znajduje się oczyszczalnia ścieków wybudowana w roku 2006 i rozbudowana w roku 2014. Obecnie do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 282 gospodarstwa domowe. W roku 2014 na terenie gminy przy wsparciu ze środków unijnych powstało 28 przydomowych oczyszczalni ścieków. Zlokalizowano je w obszarach o niskiej gęstości zabudowy na terenie miasta Brok oraz miejscowości Kaczkowo Stare, Kaczkowo Nowe i Laskowizna. W pozostałych gospodarstwach domowych ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach i wywożone do oczyszczalni ścieków. Istnieje potrzeba dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej na terenach zwartej zabudowy. Na obszarach, które ze względu na rozproszoną zabudowę lub brak możliwości technicznych wybudowania sieci, preferowane będą inwestycje związane z budową przydomowych oczyszczalni ścieków, chyba że ze względu na istniejące uwarunkowania nie jest możliwe ich wykonanie.

II.3.3 Komunikacja

Brok położony jest przy drodze krajowej Nr 50 i wojewódzkiej Nr 694. Aktualnie funkcjonują dogodne połączenia autobusowe z Warszawą. Możliwy jest też dojazd do stolicy autobusami przez ostrów Mazowiecką oraz koleją z Małkini Górnej. Gmina Brok posiada dobre połączenie komunikacyjne z miastem powiatowym - Ostrowią Mazowiecką, a także siedzibą sąsiedniego powiatu, Węgrowem.

II.3.4 Utylizacja odpadów stałych

Miejszem gromadzenia odpadów stałych z terenu gminy było do 2013 r. składowisko odpadów, zajmujące powierzchnię 2,16 ha położone przy ul. Ludiwonowo w Broku. Jego chłonność wynosiła ok. 57 tys. m³ odpadów, co mogłoby wystarczyć przy tradycyjnej metodzie

składowania, co najmniej do 2022 roku. W roku 2013 decyzją Zarządu Województwa Mazowieckiego składowisko nie otrzymało statusu RIPOK. „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016 - 2021 z uwzględnieniem lat 2022 – 2027” również nie przewiduje ponownego uruchomienia tego obiektu. W związku z powyższym, istnieje potrzeba rekultywacji zamkniętego składowiska.

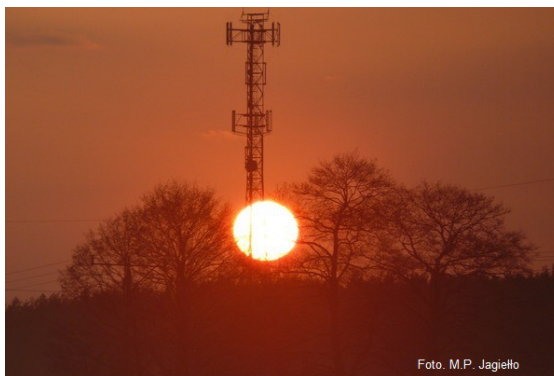
W roku 2015 odpady odbierano z 1204 nieruchomości z terenu gminy. Odpady były zbierane w ramach systemu segregacji odpadów zgodnego z regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie Brok. Osiągnięty w roku 2015 poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 16,97 %. W związku z koniecznością osiągnięcia poziomów recyklingu wskazanych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 czerwca 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych, istotną potrzebą staje się utworzenie gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

II.3.4 Energetyka

Na terenie Gminy Brok 100% gospodarstw domowych jest podłączone do sieci elektrycznej. Sieć ta jest obsługiwana przez PGE Dystrybucja S.A. - Rejon Energetyczny Wyszaków. Dostawcami energii są firmy wybrane przez odbiorców.

II.3.5 Telekomunikacja

W Broku istnieje sieć telefonii stacjonarnej, wieża przekaźnikowa telefonii komórkowej, oraz infrastruktura związana z dostępem do internetu. Z sieci telefonii komórkowej można korzystać przy pomocy operatorów strukturalnych posiadających własną infrastrukturę techniczną np. T-Mobile, Orange Polska, Polkomtel (Plus), Play oraz operatorów wirtualnych nie posiadających własnych przekaźników np. Netia, Virgin Mobile. Są pewne ograniczenia w dostępności do internetu np. problemy z zasięgiem sygnału internetu radiowego.

Fotografia nr 8. – Zlokalizowana na terenie Broku wieża przekaźnikowa telefonii komórkowej.

II.4 Instytucje

II.4.1 Urzędy, banki i inne instytucje:

Urząd Gminy w Broku – Plac Kościelny 6, w latach 2012-2013 budynek przeszedł gruntowny remont i termomodernizację, dzięki którym stał się wizytówką gminy. Funkcjonuje od poniedziałku do piątku od godz. 8:00. do godz. 16:00, we wtorki do godz 18:00.

Fotografia nr 9. – Budynek Urzędu Gminy po zakończeniu termomodernizacji w roku 2012.

Placówka Poczty Polskiej – ul. Warszawska 15, oprócz wykonywania usług pocztowych, stanowi filię Banku Pocztowego. Funkcjonuje od godz. 8:00 do godz. 15:00.

Bank Spółdzielczy Ostrów Mazowiecka Oddział Brok – ul. Dąbrowskiego 30, funkcjonuje od godz. 8:00 - 16:00, w tym kasa czynna w godz. 8:00 - 15:45. Oferuje standardowe usługi bankowe.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – Plac Kościelny 6 w Broku, pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 16 z wyjątkiem wtorków, kiedy to jest dostępny dla petentów od 8:00 do 18:00.

II.4.2 Szkoły i instytucje kultury

Zespół Publicznych Placówek Oświatowych w Broku – ul. Jana Pawła II 50. W skład Zespołu

wchodzą Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, uczęszcza do nich 252 uczniów.

Fotografia nr 10. – Kompleks Zespołu Publicznych Placówek Oświatowych w Broku.

Szkoła Podstawowa w Kaczkowie Starym – Kaczkowo Stare 86, aktualnie uczęszcza do niej 32 uczniów. Budynek przeszedł gruntowną termomodernizację w roku 2015.

Biblioteka Publiczna w Broku – ul. Pułtуска 22. Oprócz podstawowej pełni różnorakie funkcje kulturalne i oświatowe. Na przełomie lat 2013-2014 wykonany został remont pomieszczeń biblioteki dzięki czemu zyskała ona nowoczesne wnętrze, a w roku 2015 przeprowadzono gruntowną termomodernizację budynku.

Fotografia nr 11. – Wnętrze Biblioteki Publicznej w Broku, kącik dla dzieci.

II.4.3 Placówki opieki zdrowotnej

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – ul. Jan Pawła II 36 w Broku. Praktyka Lekarza Rodzinnego prowadzona przez dr. Andrzeja Gajewskiego. w godz.8:00 – 13:00, 16:00 – 18:00.

Apteka – ul. Jana Pawła 36 w Broku, czynna od poniedziałku do piątku w godz.8:30 – 18:00. W soboty 9:00 - 14:00.

Marcin Jędrzejczyk Przychodnia Stomatologiczna - ul. Jana Pawła II 79 w Broku, oferuje szeroki zakres usług stomatologicznych między innymi protetykę stomatologiczną.

II.5 Organizacje społeczne i sportowe:

1. **OSP** - Ochotnicza Straż Pożarna w Broku – strażnica przy ul. Pułtuskiej 22 w Broku. Posiada bogate tradycje sięgające co najmniej roku 1902.

Fotografia nr 12. – Członkowie OSP w Broku w roku 1902, za www.brok.osp.org.pl/historia.html.

2. **Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży** – przy parafii św Andrzeja Apostoła w Broku. Skupia młodzież szkolną.
3. **Zespół „Jarzębina”** - działa aktywnie od 30 lat, jest obecny na imprezach plenerowych w Broku i okolicy. Jest jednym z najlepszych ambasadorów gminy Brok, np. w roku 2015 brał udział na dożynkach prezydenckich.
4. **Brokowskie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości** – skupia prywatnych przedsiębiorców z terenu Broku.
5. **Brokowski Klubu Karate Kyokushinkai** – jego członkowie wielokrotnie zdobywali medale na krajowych i zagranicznych turniejach juniorów.
6. **Uczniowski Klub Sportowy "Wiktoria" w Broku** - powołany do życia w roku 2000, aktualnie brak informacji o jego działalności.

II.6 Gospodarka i rolnictwo

Działalność gospodarcza na terenie gminy Brok związana jest przede wszystkim z produkcją rolną. Dane z Powszechnego Spisu Rolnego wskazywały, iż 43% gruntów rolnych w Gminie Brok to grunty orne, 41% to łąki a 16% to pastwiska.

Wedle Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na dzień 15.12.2015 r. w Broku było 140 przedsiębiorców. Ich działalność była dość zróżnicowana od firm związanych z szeroko rozumianą obsługą rolnictwa, poprzez te związane z produkcją leśną np. wyręb drewna i tartaki, handlem, usługami: budowlanymi, gastronomicznymi, turystycznymi, ochroną zdrowia, mechanika pojazdową itd.

Fotografia nr 13. – Remont brokowskiego ratusza wykonywany przez firmę z terenu gminy Brok.

III Ocena słabych i mocnych stron gminy Brok – analiza SWOT

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron Gminy oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed Gminą. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony Gminy i które należy wykorzystać sprzyjać będą jej rozwojowi (należy utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- „**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony Gminy i których nie wyeliminowane utrudniać będzie jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „**szans**” – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, powinny być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi Gminy;
- „**zagrożeń**” – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwoju gminy.

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego Gminy.

Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach Gminy i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach ułożonych przekrojowo (w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego).

III.1 Silne strony – atuty rozwoju Gminy Brok

- ❖ wysoka atrakcyjność zasobów przyrodniczych, turystycznych, wypoczynkowych oraz zasobów dziedzictwa kulturowego,
- ❖ kąpielisko na rzece Bug,
- ❖ dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna,
- ❖ brak uciążliwego przemysłu zanieczyszczającego środowisko naturalne,
- ❖ ścieżki rowerowe,
- ❖ place zabaw dla dzieci oraz pełnowymiarowe boisko, siłownia zewnętrzna,

- ❖ atrakcyjne tereny umożliwiające powstawanie i rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym usług agroturystycznych, rękodzieła ludowego, itp.,
- ❖ bogate tradycje miasta Brok, jako miejscowości turystyczno-wypoczynkowej,
- ❖ niewielka odległość od aglomeracji warszawskiej,
- ❖ siedziba wielu instytucji działalności publicznej: Urząd Gminy, poczta, bank, ośrodek zdrowia.

III.2 Słabe strony – czynniki ograniczające rozwój Gminy Brok

- ❖ wysokie bezrobocie,
- ❖ migracja ludzi młodych i wykształconych z terenu gminy,
- ❖ słabo rozwinięta działalność pozarolnicza oraz działalność dająca dodatkowe źródła zarobkowania w gospodarstwach rolnych, np. usługi turystyczne, produkcja zdrowej żywności itp.,
- ❖ braki infrastruktury technicznej,

III.3 Szanse

- ❖ zwiększanie dostępności środków pomocowych, skierowanych na obszary wiejskie, w tym pochodzących z Unii Europejskiej,
- ❖ zwiększenie popytu na usługi turystyczne i okołoturystyczne oparte o zasoby przyrodnicze,
- ❖ poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej i komunalnej na terenie Gminy,
- ❖ poprawa estetyki Gminy,
- ❖ infrastruktura zabytkowa.

III.4 Zagrożenia

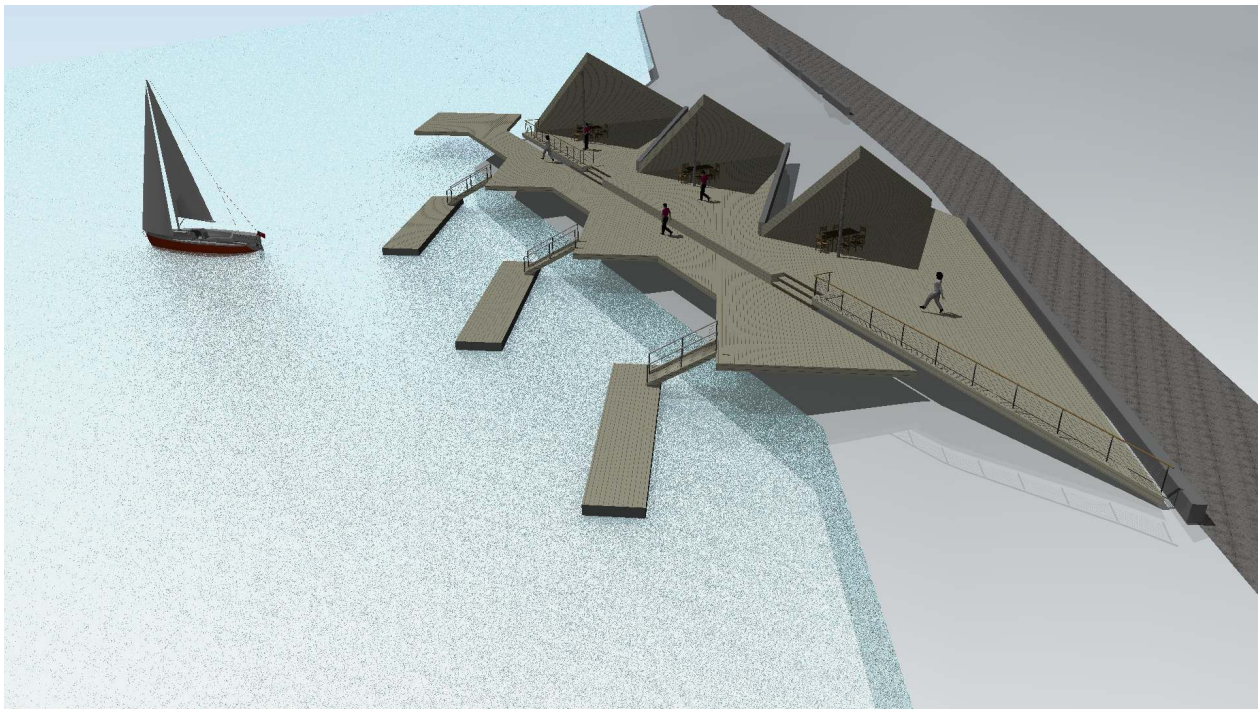
- ❖ brak stabilności w polityce wspierania rozwoju obszarów wiejskich i gospodarki rolnej,
- ❖ trudności w uzyskaniu preferencyjnych kredytów na sfinansowanie planowanych przedsięwzięć,
- ❖ zanikanie tradycji kulturowych,
- ❖ utrzymujące się wysokie bezrobocie,
- ❖ przedłużający się stan stagnacji gospodarczej powodującej u osób o średnich i niższych dochodach rezygnację z usług np. turystycznych.

Z analizy SWOT wynika, że w gminie Brok standard życia jest aktualnie niski, ale wpływ otoczenia jest pozytywny i daje duże szanse na lepsze zmiany. Istnieje zaplecze infrastrukturalne, które po przeprowadzeniu inwestycji polegających na jego odnowieniu stworzy możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych.

Społeczeństwo pomimo trudnej sytuacji gospodarczej jest zaradne, co stanowi pozytywną stronę Gminy.

Tożsamość kulturowa wśród mieszkańców jest na poziomie poniżej średniej podobnie jak standard życia. Istnieje zatem konieczność podniesienia standardu życia, aby w dalszych działaniach rozwoju programu wzmocnić tożsamość mieszkańców.

Zdiagnozowane czynniki pozwalają na określenie jaką mamy wizję rozwoju, jaką misję, jakie cele, jakie programy oraz realizacja jakich działań może nas do realizacji zakładanej wizji rozwoju prowadzić.

Rys 4. Wizja przystani w Broku autorstwa B. Dawidowskiej

IV. Wizja rozwoju Gminy Brok, misja jaką ma on pełnić, cele obszary i zadania do realizacji.

IV.1 Wizja rozwoju Gminy Brok

Wizja rozwoju jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2022. Dobrze zdefiniowana stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, obszary interwencji, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Realizacja nakreślonych zadań będzie powodować wzrost atrakcyjności turystycznej, i inwestycyjnej gminy Brok.

Gmina Brok oferująca dobre warunki działalności gospodarczej, zachęcająca do inwestycji w drobny przemysł i usługi, to nowoczesny ośrodek turystyczny o wysokich walorach środowiskowych. W wizji tej ważną rolę odgrywa świadome kształtowanie relacji pomiędzy trzema sferami: gospodarczą, środowiskową i społeczną.

Zrównoważony i sprawny rozwój będzie możliwy dzięki odpowiedniemu określeniu jego kierunków, oparciu go zarówno na odpowiednim zagospodarowaniu przestrzennym jak również na otwartej, społeczności, włączonej aktywnie w życie społeczno – gospodarcze. Ważnymi elementami integrującymi lokalną społeczność powinny być wiedza oraz jej tożsamość.

Określenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy jest związane z określeniem przeznaczenia terenów. W projekcie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brok sformułowano trzy podstawowe i naczelne zasady:

- ochrona ładu przestrzennego,
- ochrona walorów środowiskowych,
- utrzymanie rolniczego i turystycznego charakteru gminy.

Literatura przedmiotu wskazuje na konieczność ochrony ładu przestrzennego jako kluczowego zadania w prowadzeniu polityki przestrzennej. Wymusza to powstrzymanie procesów suburbanizacji występujących aktualnie na terenie gminy Brok. Są one o tyle niebezpieczne, iż prowadzą do degradacji obszaru gminy, niszczą walory środowiskowe, oraz powodują pogorszenie zdrowotnych warunków zamieszkiwania.

Ochrona ładu przestrzennego powinna odbywać się głównie poprzez stymulowanie skupiania zabudowy – t.j. położenie nacisku na bardziej efektywne wykorzystanie obszarów

już mających ustaloną funkcję mieszkaniową, zwłaszcza zlokalizowanych w sąsiedztwie istniejących zwartych obszarów zabudowy.

Owocuje to sformułowaniem w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brok zasad ogólnych dotyczących całego obszaru gminy:

1. Nie przewiduje się zasadniczych zmian w strukturze przestrzennej gminy, jak też w przeznaczeniu terenów, natomiast niektóre elementy zagospodarowania ulegają pewnym modyfikacjom.
2. Zakłada się, że wiodącym elementem stymulującym rozwój będzie turystyka (weekendowa, sezonowa, pobykowa, incydentalna, wycieczki szkolne itp. formy rekreacji i wypoczynku). Dopuszcza się więc w strefach: zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, rekreacji indywidualnej, zagrodowej i usługowej lokalizację ośrodków wypoczynkowych, campingów i zabudowy rekreacji indywidualnej.
3. Zakłada się adaptację dotychczasowego układu urbanistycznego z centrum w Broku z pasmami zabudowywanymi wzdłuż ważniejszych dróg, przechodzących przez obszary zabudowy (układ koncentryczno - pasmowy).
4. Zakłada się rozwój zabudowy mieszkaniowej na południe od planowanej obwodnicy miejskiej.
5. W ramach pasmowych układów zabudowy wskazano poprzeczne powiązania przyrodnicze, które powinny przerywać ciągłe pasma osadnicze, pozostając bez zabudowy, w celu zapewnienia ciągłości terenów przyrodniczych m.in. potrzebnych dla migracji lokalnej fauny.
6. Z analizy istniejących uwarunkowań rozwoju gminy, a w szczególności jej sytuacji społecznej, wynika zapotrzebowanie na nowe miejsca kwaterunkowe na cmentarzu, czego nie może zapewnić dotychczasowy cmentarz. Dlatego też niezbędne jest wskazanie lokalizacji dla przyszłego cmentarza.
7. Rozbudowie będą podlegać zarówno pasma zabudowy wiejskiej (lokalnie kolejne rzędy domów, zabudowa rekreacji indywidualnej), jak i tereny peryferyjne miasta Brok, które na fragmentach obecnie poszerza już swoje tereny zurbanizowane.
8. Akceptuje się nieujęta dotychczas w planach, istniejącą zabudowę położoną wzdłuż lasów, poza terenami urbanizacji wsi.
9. Dopuszcza się rozproszone tereny zabudowy zagrodowej, położonej w środku areałów rolnych w pewnej odległości od drogi.
10. Adaptuje się istniejące siedliska rolnicze z prawem rozbudowy, przebudowy czy wymiany zabudowy w granicach istniejących siedlisk. Dopuszcza się możliwość

lokalizacji obiektów i urządzeń związanych z produkcją rolną w bezpośrednim sąsiedztwie siedlisk.

11. Dopuszcza się, na wskazanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brok obszarach, lokalizację urządzeń w zakresie:

- a) obsługi technicznej,
- b) zaopatrzenia w wodę,
- c) kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- d) gospodarki odpadami,
- e) linii elektroenergetycznej 110kV,

IV.2 Misja Planu Rozwoju Gminy Brok

Mając omówione założenia dotyczące wizji rozwoju gminy Brok w perspektywie roku 2022 określa się misję jaką będzie miał do spełnienia Plan Rozwoju Gminy Brok. Bez wątpienia będzie nim kreowanie zrównoważonego i spójnego rozwoju gminy atrakcyjnej turystycznie, ekonomicznie i inwestycyjnie, oferującej wysoką jakość życia oraz wypoczynku. Sformułowanie celów oraz zadań, za pomocą których Gmina Brok będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców, synchronizowanie tych działań, tak by poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały, owocując kompleksową poprawą warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe, powodują iż gmina jest atrakcyjnym miejscem zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Ważne więc będzie kreowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, tak by czyste i zadbane środowisko sprzyjało naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu umożliwiały rozwój turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego. Wymagać to będzie realizacji zadań inwestycyjnych. Wiele z dotychczasowych inwestycji w znaczący sposób podnosiło atrakcyjność zarówno estetyczną jak i inwestycyjną gminy. Lecz przeprowadzona analiza SWOT wskazuje obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej.

IV.3 Cele jakie realizować ma Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022

Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej Gminy Brok i analiza SWOT, pozwoliły na wyznaczenie czterech podstawowych obszarów w jakich realizacja Planu Rozwoju Gminy Brok na lata 2016-2022 wpłynie na przyszły rozwój gospodarczy, przestrzenny, ekologiczny i społeczny.

OBSZAR I Poprawa stanu infrastruktury oraz ładu przestrzennego gminy.

- 1.1. Rozbudowa infrastruktury drogowej.
- 1.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych.
- 1.3 Zakończenie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brok. Przystąpienie do wykonania planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Brok.
- 1.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych.
- 1.5 Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

OBSZAR II Utrzymanie jakości środowiska naturalnego, ochrona wartości historycznych i przyrodniczych.

- 2.1 Ochrona jej dziedzictwa historycznego i przyrodniczego.
- 2.2 Racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi .
- 2.3 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia.
- 2.4 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

OBSZAR III Poprawa jakości życia mieszkańców.

- 3.1 Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności.
- 3.2 Poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców.
- 3.3 Rozbudowa obiektów kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych wraz z poszerzeniem ich ofert programowych.
- 3.4 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego.
- 3.5 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności lokalnej.
- 3.6 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu.

OBSZAR IV Innowacyjna, efektywna wielosektorowa gospodarka

- 4.1 Wsparcie rozwoju i wzrostu konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.
- 4.2 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej (agroturystycznej i ekoturystycznej gminy)

w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.

4.3 Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej.

IV.4 Zadania inwestycyjne

Zdefiniowanie celów i obszarów pozwala na określenie zadań, jakie powinny zostać podjęte w celu realizacji celów.

Zestawienie zadań inwestycyjnych wraz z szacunkowymi danymi:

Lp.	Nazwa projektu	Planowany koszt w zł	Planowany termin realizacji
1	Remont budynku wielofunkcyjnego przy ul. Pułtuskiej w Broku wraz z zagospodarowaniem terenu wokół	700.000,00	do 2020r.
2	Budowa targowiska w Broku	400.000,00	do 2020 r.
3	Budowa i remont ścieżek rowerowych, edukacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	800.000,00	do 2022 r.
4	Przebudowa dróg w Broku - ul. Pułtuskiej, ul. Narutowicza i Placu Szkolnego	2.700.000,00	2017 r. - 2019 r.
5	Przebudowa dróg w Broku - ul. A. Mickiewicza, ul. W. Reymonta, ul. R. Traugutta, ul. H. Sienkiewicza	2.600.000,00	2018 r. - 2020 r.
6	Przebudowa ulicy Głębokiej w Broku	1.900.000,00	2019 r.
7	Rozbudowa, remont, przebudowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej na terenie Broku	3.000.000,00	2017-2022
8	Zagospodarowanie terenu Promenady w Broku, w tym zagospodarowanie basenu portowego oraz terenu plaży	1.400.000,00	2018-2020
9	Przebudowa ul. Brzostowej w Broku	1.500.000,00	2018-2020
10	Zagospodarowanie terenu wokół cmentarza w Broku	500.000,00	2018-2019
11	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z wykorzystaniem OZE	4.000.000,00	do 2022 r.
12	Modernizacja istniejącego oświetlenia ulicznego na wariant LED	450.000,00	2018-2022

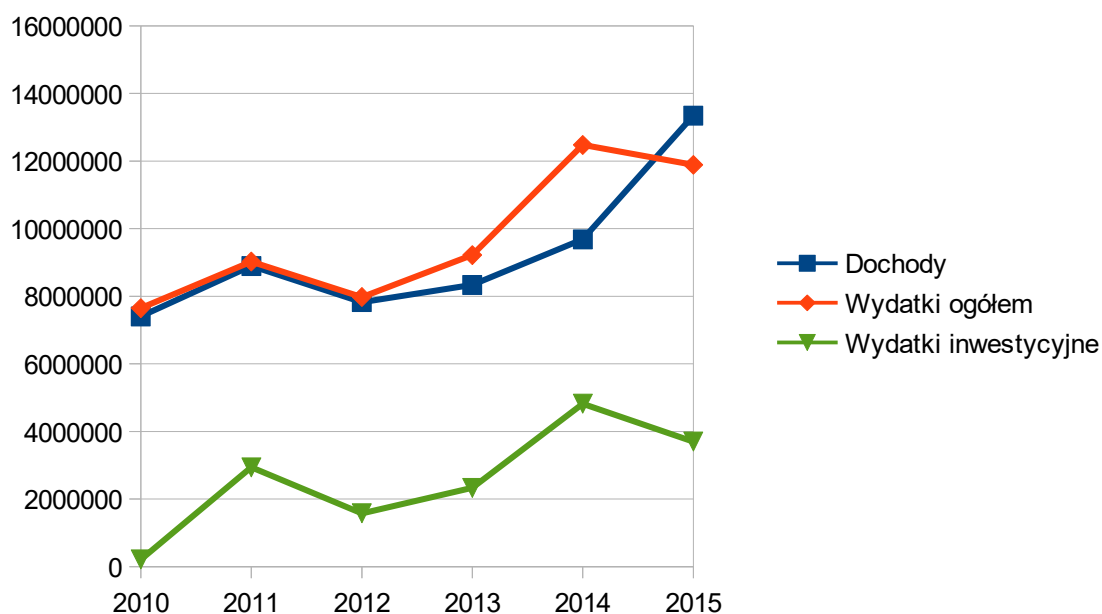
13	Montaż kolektorów słonecznych, instalacji fotowoltaicznych, wymiana źródeł ciepła na ekologiczne (kotły na biomasę, gaz, olej), zastosowanie OZE	1.500.000,00	2016-2022
14	Budowa sieci wodociągowej wraz z SUW w Kaczkowie Starym, budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Spokojnej, ul. Lipowej w Broku	5.000.000,00	2017-2018
15	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Rybackiej i T. Kościuszki w Broku	500.000,00	2017-2022
16	Przebudowa dróg gminnych – ul. Jarzębinowa, Akacyjowa, Kalinowa, Modrzewiowa, Jaśminowa	2.700.000,00	2021-2022
17	Przebudowa ul. Ostrowski Gościniec na odcinku 350 m	1.500.000,00	2022
18	Budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu Ludwinowo, ul. Tartacznej i ul. Żurawieniec w Broku	8.000.000,00	2017-2022
19	Urządzenie nowego cmentarza komunalnego.	450.000,00	2017-2018
20	Zakup nowego samochodu dla Ochotniczej Straży Pożarnej	800.000,00	2017-2018
21	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów	490.000,00zł	2017-2018
22	Rekultywacja składowiska odpadów w Broku	1.350.000,00 zł	2017-2022
23	Modernizacja SUW w Bojanach	678.000,00 zł	2017-2022

Tabela nr 2. Zestawienie zadań inwestycyjnych.

Zsumowane szacunkowe wydatki inwestycyjne w latach 2016-2022 wynoszą 41.418.000,00 zł, co przy planowanym okresie oznacza, iż Gmina Brok musiałaby przeznaczać na inwestycje rocznie około 5.900.000,00 zł. Dotychczasową praktykę w tym zakresie można przeanalizować przy pomocy tabeli nr 3:

Budżet Gminy Brok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody	7.404.798,03	8.897.407,57	7.825.542,91	8.336.396,59	9.683.281,01	13.344.666,29
wydatki	7.648.070,69	9.025.888,59	7.977.279,59	9.220.972,38	12.475.796,79	11.887.260,53
wydatki inwestycyjne	2.158.584,62	2.941.681,12	1.579.737,90	2.331.986,69	4.820.646,76	3.701.485,46

Tabela nr 3 Stosunek dochodów gminy Brok do wydatków w latach 2010 – 2015, w tym wydatków inwestycyjnych.

Wykres nr 1. Stosunek dochodów gminy Brok do wydatków w latach 2010 – 2015.

Wykres nr 1 wskazuje, iż zarówno dochody jak i wydatki tym wydatki inwestycyjne mają tendencje rosnące. Szczegółowe przeanalizowanie danych wynikających zarówno z tabeli nr 3 jak również wykresu nr będzie wymagało zastosowania funkcji finansowych szacujących średnie roczne wzrosty:

1) dochodu

$$CARG(2010,2015)=\left(\frac{11887260,53}{7648070,69}\right)^{\left(\frac{1}{2015-2010}\right)}-1 = 12,50\%$$

2) wydatków ogółem

$$CARG(2010,2015)=\left(\frac{13344666,29}{7404798,03}\right)^{\left(\frac{1}{2015-2010}\right)}-1 = 9,22\%$$

3) wydatków inwestycyjnych

$$CARG(2010,2015)=\left(\frac{3701485,46}{2158584,62}\right)^{\left(\frac{1}{2015-2010}\right)}-1 = 11,39\%$$

Uzyskane wyniki są dość optymistyczne, pozwalają też na pokuszenie się o opracowanie uproszczonej prognozy finansowej do roku 2022. Punktem wyjścia do niej jest uchwała Rady Gminy w Broku NR XIV/95/2016 z dnia 23 września 2016 r. w sprawie zmiany uchwały budżetowej na 2016 r, oraz średnie roczne wzrosty uzyskane w latach 2010-2015

Prognozowany budżet gminy Brok							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
dochody	11.669.980,49	13.128.728,05	14.769.819,06	16.616.046,44	18.693.052,24	21.029.683,78	23.658.394,25
wydatki	11707492,97	12.786.923,82	13.965.878,20	15.253.532,17	16.659.907,83	18.195.951,34	19.873.618,05
wydatki inwestycyjne	1540244,00	1.715.677,79	1.911.093,49	2.128.767,04	2.371.233,61	2.641.317,11	2.942.163,13

Tabela nr 4. Prognozowane dochody i wydatki gminy Brok w latach 2016-2022.

Analiza prognozowanych dochodów i wydatków Gminy Brok wskazuje, iż realizacja zadań inwestycyjnych będzie możliwa jedynie przy pomocy znaczącego finansowania zewnętrznego np. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej, czy też z dostępnych programów NFOŚiGW i WFOŚiGW, jak również innych funduszy krajowych i zagranicznych. Niewykluczona jest również sytuacja, że w przypadku braku zewnętrznego wsparcia finansowego, znaczna część zadań inwestycyjnych będzie musiała być zrealizowana dopiero po roku 2022.

V System wdrażania i monitoringu

V.1 Wdrażanie

Gmina Brok w oparciu o przepisy ustawy o samorządzie gminnym posiada osobowość prawną. Swoje zadania realizuje poprzez organy Gminy: Radę Gminy, jako organ uchwałodawczy, oraz Burmistrza jako organ wykonawczy. Podstawowym celem Gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców, realizowanie inwestycji komunalnych, oświatowych, zapewnienie bezpieczeństwa i opieki społecznej. Zgodnie z prawem Gmina wykonuje także nałożone na nią przez ustawy zadania z zakresu administracji rządowej.

Do pomocy w wykonywaniu swoich zadań Rada powołuje komisje, wyposażone w uprawnienia kontrolne oraz inicjatywę uchwałodawczą. Plan Rozwoju Gminy Brok na lata 2016-2022 jest programem wykonawczym. Zostanie więc zatwierdzony i przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy, a potem przekazany do realizacji przez Burmistrza. Czynny udział w jego wdrażaniu będzie też miała Rada Gminy. Kolejnym etapem wdrażania Planu Rozwoju Gminy Brok na lata 2016-2022 będzie ujmowanie zapisanych w nim inwestycji w budżetach Gminy Brok na kolejne lata. Będzie to równoznaczne z zabezpieczeniem kwot na ich realizację.

Ważną rolę we wdrażaniu Planu Rozwoju gminy Brok na lata 2016-2022 będą pełnić pracownicy Urzędu Gminy. Do ich zadań będzie należała realizacja zadań inwestycyjnych poprzez:

- przygotowanie wniosków aplikacyjnych w celu pozyskiwania finansowania zewnętrznego,
- przygotowywanie wszystkich niezbędnych dokumentów, załączników, pozwoleń,
- kompletowanie dokumentacji technicznej projektów,
- obsługę finansową projektów,
- monitorowanie realizacji projektów,
- składanie sprawozdań z realizacji Planu Rozwoju Gminy Brok.

V.2 Monitoring

Monitorowanie realizacji Planu Rozwoju Gminy Brok na lata 2016-2022 prowadzone będzie przez Burmistrza Gminy organu wykonawczego gminy za pomocą narzędzi administracyjno-prawnych. Dane z wykonania projektów, oceny ich monitorowania oraz finansowania będą przekazywane Radzie Gminy oraz w informacjach społeczności lokalnej. Zarówno Radni Gminy, jak i przedstawiciele społeczności lokalnej będą mogli zgłaszać swoje wnioski i uwagi związane z realizacją programu, a także zgłaszać ewentualne propozycje zmian w trakcie jego realizacji.

Istotnym zadaniem staje się więc prowadzenie stałych i systematycznych obserwacji, oraz dokonywania ocen przebiegu procesów inwestycyjnych. Szczególnie ważne jest monitorowanie procesów finansowych wynikających z uchwalanych i realizowanych corocznie budżetów gminy. Wzorcem dla oceny będą wskaźniki monitorowania realizowanych zadań. Wskaźniki te dzielimy na trzy podgrupy:

- Wskaźniki produktu - opisujące rozmiar podejmowanych przedsięwzięć w ramach danego projektu (np. długość wybudowanej drogi gminnej, kanalizacji sanitarnej itd.),
- Wskaźniki rezultatu - związane z bezpośrednimi i natychmiastowymi efektami przedsięwzięcia (projektu). Informują one o zmianach, jakie nastąpiły tuż po wdrożeniu danego przedsięwzięcia. Efekty bezpośrednie mogą być mierzone wartościowo i ilościowo (np. czas skrócenia dojazdu do szkoły, pracy i inne),
- Wskaźniki oddziaływania - opisujące efekty odległe w czasie lub efekty pośrednie ograniczające się do korzyści zewnętrznych. Pomiar tego typu efektów pośrednich jest tylko częściowo możliwy na wybranych przykładach, dających się zidentyfikować i zmierzyć. Na osiągnięcie zamierzonego celu składają się czynniki zewnętrzne, na które realizacja projektu może nie mieć bezpośredniego wpływu (np. liczba powstałych podmiotów gospodarczych lub liczba nowych miejsc pracy, wielkość migracji /saldo/).

Całość efektów pośrednich może być jedynie szacowana.

Dla monitoringu Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022 przyjęte są mierzalne wskaźniki:

Obszar 1 - Poprawa stanu infrastruktury oraz ładu przestrzennego gminy:

1. długość w km, wyremontowanych dróg gminnych,

2. długość w km, nowo wybudowanych dróg gminnych,
3. długość w km, nowo wybudowanych chodników,
4. długość w km, nowo wybudowanych ścieżek rowerowych,
5. długość w km nowo wyznaczonych szlaków rowerowych,
6. długość w km, nowo wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
7. liczba osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej,
8. liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
9. uchwalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Brok,
10. przygotowanie projektu i uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Brok,
11. ilość osób mających dostęp do internetu na terenie gminy Brok,
12. ilość osób odwiedzających gminną stronę internetową.

Obszar 2 - Utrzymanie jakości środowiska naturalnego, ochrona wartości historycznych i przyrodniczych.

1. liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację,
2. liczba gospodarstw domowych korzystających z instalacji fotowoltaicznych,
3. liczba gospodarstw domowych korzystających z kolektorów słonecznych,
4. liczba gospodarstw domowych, w których wymieniane będą stare kotły c.o. na kotły spalające biomasę, olej lub gaz,
5. liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych.

Obszar 3 - Poprawa jakości życia mieszkańców.

1. liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych,
2. liczba osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej,
3. liczba członków klubów/sekcji sportowych,
4. zakończenie modernizacji obiektu w zakresie zagospodarowania potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy,
5. liczba osób biorących udział w kursach organizowanych przez bibliotekę publiczną w Broku i inne jednostki organizacyjne Gminy zajmujące się poziomem kultury w Gminie,

6. ilość imprez kulturalnych poprawiających tożsamości lokalną i integrację społeczności.

Obszar 4 - Innowacyjna, efektywna wielosektorowa gospodarka

1. liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON,
2. liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem,
3. liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła,
4. liczba wydanych publikacji informacyjnych,
5. liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych o tematyce gospodarczej,
6. ilość przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym - szkoleń, warsztatów, konferencji,
7. ilość obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych,
8. wartość inwestycji przeznaczonych na poprawę infrastruktury turystycznej.

Uzasadnienie

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Brok na lata 2016-2022 jest dokumentem kierunkowym, nakreślającym nadrzędne cele długoterminowe (strategiczne) oraz wyznaczającym najistotniejsze obszary rozwoju gminy. Wskazuje przy tym ramy działań władz samorządowych, współpracujących z nimi podmiotów i wszystkich mieszkańców, które prowadzą do osiągnięcia wyznaczonych celów. Dokument określa stan docelowy, do którego Gmina zamierza dążyć w wyznaczonym okresie planowania.

W 2004 r. Rada Gminy w Broku podejmując dnia 27 września 2004 r. uchwałę Nr XVIII/102/2004 uchwaliła Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Brok na lata 2004-2006 i lata 2007-2013. W roku 2006 Rada Gminy zmieniła w/w uchwałę w zakresie planowanych projektów i zadań inwestycyjnych. W związku z tym, iż Plan Rozwoju Lokalnego przestał obowiązywać, a nie wszystkie planowane inwestycje zostały zrealizowane, mając na uwadze nowe możliwości pozyskania dofinansowania ze środków unijnych w latach 2014-2020, zaistniała potrzeba uchwalenia nowego Programu.